

Ontplofbare oorlogsresten in de bodem worden in Nederland beschouwd als risico voor de arbeidsveiligheid. Volgens het Arbobesluit dient het gevaar van OO voorafgaand aan werkzaamheden door bureaustudies te worden uitgesloten. Als dit niet mogelijk is, moeten maatregelen worden genomen om het gevaar van mogelijk aanwezige OO te voorkomen. In de meeste gevallen wordt dit gedaan middels opsporing door gecertificeerde opsporingsbedrijven. Zo wordt gepoogd de risico's tot nul te reduceren. Net als asbest en andere gevaarlijke stoffen worden OO in de wet als bijzonder risico bestempeld.

Sinds de privatisering van de explosievenopsporing zijn de maatschappelijke kosten jaarlijks toegenomen. De totale kosten van de huidige omgang met OO bedragen circa €150 miljoen per jaar, verdeeld over de (project)budgetten van defensie, gemeenten, provincies, projectontwikkelaars en de grote infrabeheerders. Daarnaast zijn er veel indirecte gevolgen, in de vorm van stagnatie op infra- en energietransitieprojecten en onwinbaar zand voor kustverdediging. Bovendien brengt het opsporen van explosieven extra risico's met zich mee: opsporing vindt plaats met duikers, met zware machinerie, in vervuilde grond, bij kabels en leidingen, in besloten ruimtes en op werkschepen in- en offshore. Het is geen toeval dat explosievenopsporing regelmatig leidt tot (bijna-)ongevallen.

Ondanks de hoge kosten en de extra risico's, wordt explosievenopsporing als vanzelfsprekende beheersmaatregel beschouwd. Een explosie van een OO, met alle gevolgen van dien, moet immers worden voorkomen. De schrikbeelden worden echter niet bevestigd door de cijfers. Sinds 1970 zijn vijf dodelijke slachtoffers gevallen door OO op de werkplek. Alle dodelijke slachtoffers vielen in de visserij, waarvan drie bij een ongeval in 2005. Beheersmaatregelen worden echter pas sinds de privatisering van de explosievenopsporing in 2000 in toenemende mate getroffen, en vrijwel uitsluitend in de bouw. De kans op een incident is statistisch gezien extreem laag.

Hoewel de risico's niet in verhouding lijken te staan tot de kosten en risico's van de beheersmaatregelen, ontbreekt het aan wetenschappelijk onderbouwde kennis om tot een efficiënte en veilige werkwijze te komen. Om tot een dergelijke werkwijze te komen, hebben wij ons verenigd in de Samenwerking Infrabeheerders voor het Veilig Omgaan met de Ondergrond in Nederland (SIVOON). SIVOON streeft naar een proportionele omgang met OO: beheersmaatregelen en risico's moeten in redelijke verhouding tot elkaar staan, en de beheersmaatregelen mogen niet risicovoller zijn dan het te beheersen risico.

Meer dan 75 jaar na de Tweede Wereldoorlog is er een maatschappelijke behoefte aan proportioneel en uitvoerbaar beleid omtrent OO. Maatschappelijk relevante processen als woningbouw, waterveiligheid en energietransitie moeten immers op een veilige manier kunnen worden uitgevoerd zonder onnodige stagnatie, vertraging en kosten. Wij willen dat de risico's door OO door middel van wetenschappelijk onderzoek in perspectief worden geplaatst. Dit moet de basis vormen voor een werkwijze die de veiligheid aantoonbaar ten goede komt. Hiervoor vragen wij steun en betrokkenheid van beleidsmakers en het OO-werkveld. Alleen zo komen wij samen tot een veilige en efficiënte omgang met de ondergrond in Nederland.